

Vilija Lukošūnienė, Marijona Barkauskaitė

Vilniaus pedagoginis universitetas

ANDRAGOGŲ MOKYMO SI MOKYTIS KOMPETENCIJOS RAIŠKA

Anotacija

Straipsnyje nagrinėjama andragogų gebėjimų mokytis tema: apžvelgiama mokymosi mokytis kompetencijos reikšmė andragogo profesionalumui tobulinti, tyrimo rezultatais pagrindžiant andragogų mokymosi mokytis raiškos tendencijas. Tyrimu nustatyta, kaip andragogai vertina mokymosi mokytis kompetencijos visumą sudarančius gebėjimus ir išreiškia poreikį mokymosi mokytis kompetencijai gilinti.

RAKTINIAI ŽODŽIAI: *mokymasis visą gyvenimą, mokymosi mokytis kompetencija, andragogas.*

Įvadas

Pagrindinė dabarties ir ateities tendencija bei iššūkis suaugusiajai visuomenės daliai - mokymasis visą gyvenimą. Priėmus šį iššūkį galima tikėtis sėkmingo prisitaikymo prie sparčiai besikeičiančių kasdienos sąlygų. Įvairūs Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos programiniai dokumentai (Lisabonos strategija, Bolonijos, Kopenhagos procesai, Lietuvos Respublikos valstybės ilgalaikės raidos strategija, Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatai), akcentuodami ekonominius, technologinius ir socialinius pokyčius visose žmogaus gyvenimo srityse, pabrėžia mokymosi visą gyvenimą vaidmenį didinant užimtumą, pramonės konkurencingumą, stiprinant visuomenės intelektinį potencialą, aktyvų pilietiškumą ir asmeninį augimą.

Įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą idėjas realybėje svarbus vaidmuo tenka suaugusiųjų mokymo personalui. *Mokymosi visą gyvenimą memorandum* (2001) pabrėžiama, kad tik aktyvus dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą procese gali paskatinti veiksmingas permainas ir naujoves suaugusių mokymesi. Andragogai, „būdami arčiausiai piliečio kaip besimokančiojo ir geriausiai susipažinusio su mokymosi procesu ir poreikių įvairove“ (*Mokymosi visą gyvenimą memorandum*, 2001:21), padeda suaugusiems mokiniams įgyti naujų žinių, formuoti įgūdžius ir skatina keisti požiūrį į daugelį profesinių dalykų, taip pat ir į patį mokymąsi. Profesionalių suaugusiųjų švietimo darbuotojų poreikis auga modernėjant mokymo ir mokymosi metodams, atsirandant naujoms

mokymosi paslaugoms ir mokymosi aplinkoms, suartėjant formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi formoms, plečiantis orientavimo ir konsultavimo paslaugoms. Šios sąlygos apsprendžia andragogo profesinių vaidmenų ir veiklos sričių kaitą. Suaugusiųjų mokytojas iš tradicinio mokytojo tampa konsultantu, skatintoju ar mokymosi vadovu, suaugusio mokinio, atsiduriančio mokymosi centre, pagalbininku.

Naujiems vaidmenims sėkmingai atlikti suaugusiųjų mokytojui reikalingi nauji įgūdžiai, kuriuos jis gali įgyti pats nuolat mokydamasis. Ataskaitoje *Dėl pagrindinių suaugusiųjų mokymo profesionalų kompetencijų* (2010) pabrėžiama aukšta mokytojų ir mokyklų vadovų kvalifikacija, nes jos reikia uždaviniams, kurie jiems keliami, įvykdyti.

Suaugusiųjų mokytojo profesinį tobulėjimą sudaro daug komponentų, apimančių profesines ir bendrąsias kompetencijas.

Viena bendrųjų kompetencijų – mokymasis mokytis. Įvairiuose šaltiniuose (Mokymosi visą gyvenimą memorandumas, 2001, Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje Dėl pagrindinių mokymosi visą gyvenimą kompetencijų, 2006) teigiama, kad mokėti mokytis yra būtina sąlyga, norint sėkmingai mokytis. Remiantis suaugusiųjų mokytojo profesionalumą nagrinėjančių mokslininkų darbais (Tough, 1979, Kamp, 1996, Siebert, 2007, Juozaitis, 2008) galima teigti, kad sėkmingai dirbantis suaugusiųjų mokytojas nuolat mokosi, tobulinasi.

Straipsnio objektas – andragogo mokymosi mokytis kompetencijos raiška.

Tyrimo tikslas – atskleisti andragogų mokymosi mokytis kompetencijos raiškos tendencijas.

Uždaviniai:

- Apžvelgti teorines mokymosi mokytis kompetencijos reikšmę andragogo tobulinimuisi prielaidas.
- Nustatyti, kaip andragogai įsivertina mokymosi mokytis kompetenciją.

Tyrimo metodai: literatūros ir dokumentų analizės metodas, kiekybinis tyrimas – anketa, stebėjimas, matematinės statistikos metodas.

Andragogų mokymosi mokytis kompetencijos raiškos problema Lietuvoje nėra nagrinėta. Pastaraisiais metais Lietuvoje pasirodė keletas tiriamųjų darbų ir straipsnių, skirtų mokymosi mokytis kompetencijai analizuoti (Pukevičiūtė, 2009, Stanišauskienė, 2008, Jakubauskaitė, 2004, Kasiulienė, 2009), tačiau tik vienas jų nagrinėja suaugusiųjų mokymosi mokytis kompetencijos klausimus. Kiti

darbai skiriami bendrojo lavinimo mokyklos mokinių ir studentų mokymosi mokytis kompetencijos raiškai.

Tyrimų apie andragogų mokymosi mokytis kompetenciją nėra atlikta ir užsienyje. Dviejų tyrimų koncepcijų pavyzdžiai (tarptautinio projekto „Several Keys in Learning to Learn“ medžiaga, 2007 – 2009, *Assessing Learning to Learn. A Framework*, Hautamaki ir kt., 2002), autorių teigimu, gali būti naudojami ir suaugusiųjų žmonių mokymosi mokytis kompetencijai identifikuoti, tačiau, ar tokie tyrimai buvo atlikti, duomenų rasti nepavyko.

1. Andragogo tobulinimasis ir mokymosi mokytis kompetencija

Suaugusiųjų mokytojas pastaruoju metu vaidina reikšmingą vaidmenį suaugusiojo žmogaus mokymesi. Nuo to, kaip dirbama ir bendraujama su suaugusiu mokiniu, daugeliu atveju priklauso mokinio mokymosi sėkmė ir rezultatai. Rogers (1969), Tough (1979) suaugusiojo mokytoją apibrėžia kaip mokymosi pagalbininką, kuriam keliami reikšmingi reikalavimai, tuo pačiu iššaukiantys būtinybę nuolat rūpintis ir savo profesiniu bei asmeniniu augimu.

Cranton (2006), Kamp (2007), Tough (1971) nuomone andragogai turi būti mokymosi pavyzdžiu, nuolat siekti tobulumo, kontroliuoti savo mokymąsi. Tough (1971) manymu „idealus pagalbininkas tikriausiai bus atviras ir nuolat tobulėjantis žmogus“ (Tough, 1979:197). Autoriaus teigimu, mokymosi pagalbininkas dažniausiai pats atsiduria mokinio situacijoje, siekdamas tobulėti ir įgyti naujos patirties.

Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2001), akcentuodamas mokytojų ir instruktorių tapimą orientuotojais, patarėjais ir tarpininkais, pabrėžia, kad šalia pagalbos besimokantiejiems ir jų palaikymo, mokytojai privalo „rūpintis savo pačių mokymusi“ (*Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, 2001:22). Juozaitis (2005, 2008) kaip vieną esminių andragogo savybių nurodo nusiteikimą mokytis pačiam ir išskiria andragogo profesionalumui reikšmingą elgseną „reguliariai atnaujinama metodines žinias bei įgūdžius“ (Juozaitis, 2008:101).

Siebert (2007), remdamasis Buschmeyeriu, teigia, kad profesionaliai atlikdamas pedagoginę veiklą andragogas turėtų orientuotis daugelyje dalykų. Andragogas turi turėti tarpdisciplininių žinių, susijusių su žmonėmis, su kuriais dirba, ir jų institucijomis, išmanyti pedagoginės veiklos pagrindus apie švietimo ugdymo galimybes ir metodus, turėti konstruktyvių sugebėjimų ir įgūdžių organizuoti pedagoginį procesą, suvokti socialinių mokslų raidą, ugdymo filosofijos metodų kaitą. Anot ataskaitą *Dėl pagrindinių suaugusiųjų mokymo profesionalų kompetencijų* (2009) rengusių ekspertų,

suaugusiųjų mokytojas profesionalas yra suinteresuotas savo paties tobulėjimu, siekia tobulėti ateityje ir identifikuoja save nepriklausomu mokymosi visą gyvenimą dalyviu.

Dalyvaudamas nuolatiname mokymosi procese andragogas tobulina savo asmenines ir profesines kompetencijas. Aptariant pagrindines suaugusiųjų mokymo profesionalų kompetencijas įvardijama pagrindinė andragogo nuostata - asmeninės kompetencijos tobulinimas, sistemingai reflektuojant savo patirtį, mokymąsi ir asmeninį tobulėjimą.

Juozaičio (2008) teigimu andragogas privalo turėti tam tikras esmines asmenines savybes ir gebėjimus.

Zuzevičiūtė, Teresevičienė (2008) asmenines kompetencijas, asmeninį tobulėjimą priskiria andragogo kompetencijų šerdžiai ir teigia, kad siekdamas andragoginės veiklos kokybės andragogas turi gebėti „kurti asmenines žinias“ (Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2008:189).

Europos Komisijos komunikate *Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevėlu* (2006) pabrėžiama, kad suaugusiųjų mokymo srityje dirbančių asmenų profesinis tobulėjimas yra labai reikšmingas suaugusių žmonių mokymosi kokybei. Siebert (2007) mano, kad tai yra procesas, kurio vienas lygmuo – „sukauptas profesinių mokslo žinių, kurios sukurtų teorinį ir empirinį pamatą kompetentingai veiklai“ (Siebert, 2007:13).

Mokslinių teorijų analizė rodo, kad andragogas, būdamas mokymosi pagalbininku ir mokymosi pavyzdžiu suaugusiems mokiniams, turi nuolat aktyviai mokytis, t.y., kaip teigiama *Mokymosi visą gyvenimą memorandumė* (2001), būti motyvuotu mokytis, gebėti daryti lemiamus sprendimus ir mokėti mokytis. Mokymosi mokytis kompetencijos puoselėjimas ir naudojimas ja padeda andragogui veiksmingai atnaujinti ar įsisavinti žinias, įgūdžius, keisti požiūrius.

Jucevičienė ir Stanikūnienė (2003), nagrinėjusios universiteto dėstytojo edukacinės kompetencijos struktūrą ypatingą vietą skyrė metamokymosi kompetencijai, kuri akcentuoja dėstytojo kognityvinių metodų ir būdų plėtrą ir mokymosi veiklos procesų supratimą bei valdymą. Teigdamos, kad „mokymosi mokytis kompetencija – tai tam tikros refleksyvaus mokymosi metodologijos įvaldymas“ (Jucevičienė, Stanikūnienė, 2003:29), autorės mano metamokymosi kompetenciją esant esmine edukacinės kompetencijos struktūroje ir naudotina tiek dėstytojo veikloje, tiek kitose dėstytojo veiklose, kurias lemia dėstytojo atliekamų vaidmenų bei funkcijų įvairovė.

Mokslinėje literatūroje daug vietos skiriama ir kitiems gebėjimams, būdingiems mokymosi mokytis kompetencijai, kuriuos, norėdamas sėkmingai mokytis, turi turėti andragogas: gebėjimams

veikti savarankiškai ir atsakingai, naudotis informacija, tinkamai planuoti laiką, inovatyviai pateikti medžiagą, pasirinkti mokymosi strategijas.

Gebėjimas būti savirefleksyviu, mąstyti kritiškai apie savo profesinę veiklą, gebėti nustatyti savo paties mokymosi poreikius, valdyti mokymosi procesą, organizuoti darbą ir valdyti laiką, būti atviru naujų mokymosi išteklių naudojimui – tokie mokymosi mokyti kompetencijai būdingi profesionalūs gebėjimai ir nuostatos įvardijami ataskaitoje *Dėl pagrindinių suaugusiųjų mokymo profesionalų kompetencijų* (2010).

2. Andragogų mokymosi mokyti kompetencijos raiškos tendencija

Siekiant išsiaiškinti andragogų mokymosi mokyti raiškos tendenciją buvo atliktas empirinis tyrimas. Jo metu respondentai turėjo reflektatyviai įsivertinti mokymosi mokyti kompetenciją sudarančius gebėjimus, aptarti mokymosi mokyti kompetencijos supratimą, išsakyti nuomonę apie mokymosi mokyti kompetencijos įtaką mokymosi rezultatams, įvertinti mokymosi stiliaus ir išreikšto daugiasluoksnio intelekto reikšmę mokymuisi bei išsakyti savo lūkesčius.

2.1 Tyrimo metodikos ir tiriamųjų apibūdinimas

2.1.1 Tiriamųjų apibūdinimas

Tyrimo rezultatai gauti apklausiant suaugusiųjų mokytojus, dalyvavusius projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiesiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-06-V-02-001, projekto vykdytojas Ugdymo plėtotės centras, www.suaugusiujušvietimas.lt) mokymuose „Suaugusiųjų švietimas: tendencijos, požiūriai, aktualijos“. Mokymuose 2011 metų sausio – kovo mėnesiais dalyvavo Marijampolės, Utenos, Klaipėdos, Kauno ir Šiaulių regionuose dirbantys suaugusiųjų mokytojai.

Tyrimo dalyvavo 84 respondentai: 73 moterys ir 11 vyrų, 92 % miesto gyventojai, 59 % - 35 – 55 m. amžiaus.

2.1.2 Tyrimo metodai

Literatūros ir dokumentų analizės metodas buvo taikomas apžvelgiant mokymosi mokyti kompetencijos reikšmę andragogo tobulinimuisi.

Kiekybinis tyrimas buvo atliktas siekiant nustatyti, kaip andragogai įsivertina mokymosi mokyti kompetenciją ir jos sudedamąsias dalis.

Tyrimo anketa sudaryta remiantis mokymosi mokyti kompetencijos apibrėžimu “mokymosi mokyti kompetencija yra *gebėjimas dalyvauti mokymesi ir jame išsilaikyti*. Individai turėtų *gebėti organizuoti savivadų mokymąsi, efektyviai valdydami laiką ir informaciją, tiek individualiai, tiek grupėse*. Kompetencija apima *supratimą apie mokymosi procesą ir poreikius*, identifikuojant pasiekiamas galimybes, ir *gebėjimą valdyti kliūtis*, siekiant mokyti sėkmingai. Tai reiškia *naujų žinių ir įgūdžių įgijimą, apdorojimą ir įsisavinimą, o taip pat patarimų/konsultavimo paiešką ir naudojimąsi ja*. Mokymasis mokyti skatina (įpareigoja) *besimokančiuosius remtis ankstesniojo mokymosi ir gyvenimiškąja patirtimi, įsisavinti ir naudoti žinias ir įgūdžius įvairiuose kontekstuose – namuose, darbe, mokymesi*. *Motyvacija ir pasitikėjimas savimi* yra lemiamas individo kompetencijos veiksnys“. (Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl pagrindinių mokymosi visą gyvenimą kompetencijų 2006/962/CE, 2006).

Anketoje mokymosi mokyti kompetencija suskirstyta į penkias subkompetencijas: laiko valdymas, informacijos valdymas, darbas grupėje, motyvacija ir ankstesnės patirties refleksija. Kiekviena subkompetencija aprašyta jai charakteringais gebėjimais, kurie sugrupuoti į gebėjimų klasterius, turinčius apibendrinantį pavadinimą (teiginį).

Anketą sudaro:

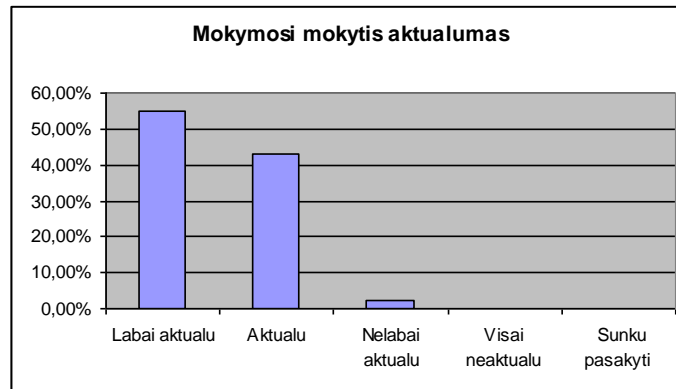
- Tyrimo skyrius, parengtas refleksyvaus įsivertinimo forma. Skyriuje pateikta 100 teiginių, skirtų kiekvienam mokymosi mokyti kompetencijos gebėjimui įsivertinti.
- Uždarieji klausimai (4), pateikti penkių pasirinkimų Likerto skalės forma, kurių atsakymai atskleidžia mokėjimo mokyti aktualumą, svarbą mokymosi rezultatams, mokymosi stilių žinojimą.
- Uždarieji klausimai (3) su 2-3 atsakymų pasirinkimų variantais, rodančiais respondentų supratimą, kas yra mokymosi mokyti kompetencija ir jų poreikius mokyti mokyti.
- Atvirasis klausimas apie labiausiai išreikšto daugiasluoksnio intelekto tipo naudojimą mokantis.
- Demografinio pobūdžio klausimų skyrius.

Stebėjimo metodas buvo naudojamas atskleidžiant mokymosi mokyti gebėjimų taikymą realiose mokymosi situacijose.

Matematinės analizės metodas buvo taikomas tyrimo kiekybinio tyrimo rezultatams apibendrinti.

2.2 Tyrimo rezultatai

Empyrinio tyrimo rezultatai rodo, kad mokėti mokytis aktualu yra beveik visiems respondentams: 98% (*labai aktualu* ir *aktualu*) ir tik 2% - *nelabai aktualu*.

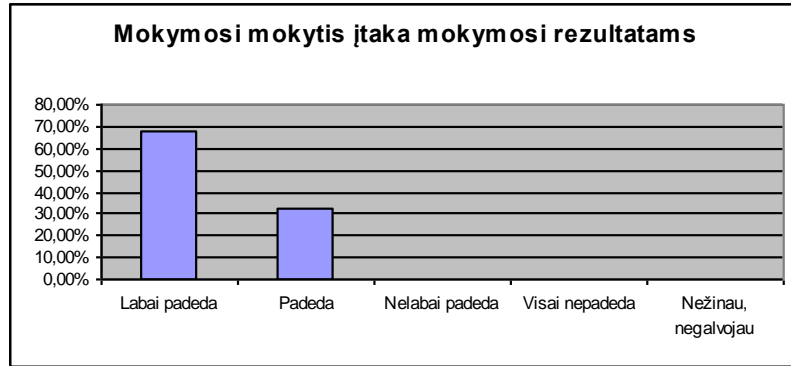

Pav. 1. Mokymosi mokyti aktualumas

Andragogai mokėjime mokytis dažniausiai išskyrė tris teiginius: gebėjimą efektyviai rinkti, apdoroti, išsaugoti, atgaminti ir panaudoti informaciją (51 pasirinkimas), gebėjimą planuoti mokymosi veiklą (42 pasirinkimai), gebėjimą įgytas žinias ir įgūdžius panaudoti kitomis aplinkybėmis, t.y. kitoje veikloje, nei žinios ir įgūdžiai buvo įgyti (31 pasirinkimas).

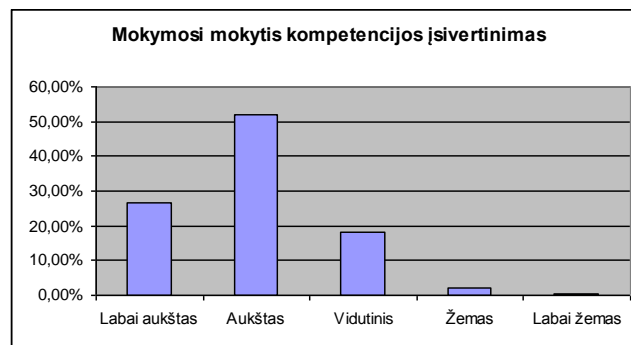
Tyrimo duomenys pagrindė, kad mokėjimas mokytis sustiprina supratimą apie specifinius dalykus (strategijas), kurias galima naudoti efektyviam mokymuisi, pvz., pagerinti atmintį, tobulinti kūrybiškumą, rinkti sudėtingą informaciją (49 pasirinkimai), supratimą, kaip motyvuoti pačiam save (31 pasirinkimas), supratimą, kaip įgyti pasitikėjimą savo sėkme (31 pasirinkimas).

Įdomu tai, kad įvertinę mokėjimo mokytis gebėjimų reikšmę respondantai susiejo ją su mokymosi rezultatais. Jų manymu, mokėjimas mokytis labai padeda (68 %) arba padeda (32%) pasiekti geresnių mokymosi rezultatų.

Pav. 2. Mokymosi mokyti įtaka mokymosi rezultatams

Pastebima, kad andragogai savo mokymosi mokyti kompetenciją įsivertina labai aukštai (27%) arba aukštai (52%). Tai rodo jų pasitikėjimo savimi lygį, siejant jį su mokymosi motyvacija, žinių pritaikomumu.

Pav. 3. Mokymosi mokyti kompetencijos įsivertinimas

Tai patvirtina atskirų subkompetencijų įsivertinimo rezultatai, parodantys kai kurias gebėjimo mokyti mokyti tendencijas. 1 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad pvz., andragogų *motyvacija mokyti* yra labiau išreikšta nei kiti mokymosi mokyti gebėjimai, (teiginį *esu motyvuotas mokyti* daugiausia respondentų pažymėjo *visada* arba *dažnai*).

Labiausiai tobulintina andragogų mokėjimo mokyti subkompetencija yra *laiko valdymas*, nežiūrint to, kad 51% respondentų teigia, jog *Dažnai* geba valdyti laiką. Būtinybę tobulinti laiko valdymo gebėjimus rodo andragogų, pasirinkusių atsakymus *Visada*, *Kartais*, *Retai* ir *Kol kas ne*, skaičius, lyginant jį su atitinkamų pasirinkimų skaičiumi kitose subkompetencijose. Atsakymą *Visada* (gebu valdyti laiką) pasirinko mažiau respondentų (14%, *plg.*, informacijos valdymas, gebėjimas

dirbti grupėje - 33%), o atsakymus *Kartais*, *Retai* ir *Kol kas ne* – daugiau respondentų (iš viso 35%, *plg.*, informacijos valdymas - 16%, gebėjimas dirbti grupėje - 18%).

Subkompetencija	Visada %	Dažnai %	Kartais %	Retai %	Kol kas ne %
Gebu valdyti laiką	14	51	28	5	2
Gebu valdyti informaciją	33	51	14	1	1
Gebu dirbti grupėje	33	49	16	2	0
Esu motyvuotas mokytis	37	48	13	2	0
Gebu refleksuoti patirtį	19	60	19	2	0

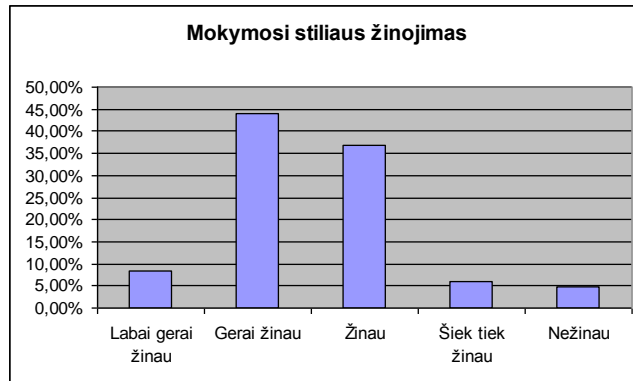
Lentelė 1. Mokymosi mokytis subkompetencijų įsivertinimas

Analizuojant *Laiko valdymo* subkompetenciją sudarančius gebėjimus, ryškėja šios kompetencijos teigiamos ir tobulintinos pusės. Stiprioji šios kompetencijos pusė: andragogai geba panaudoti laiką užduoties tikslams pasiekti, didelę užduotį suskaidyti į keletą smulkių, efektyviai išnaudoti laiką užduotims atlikti, paprašyti pagalbos ir panaudoti visus turimus bei pasiekiamus išteklius.

Išryškėjo tobulintini laiko valdymo gebėjimai: sukurti strategijas kliūtims, trukdančioms laikytis terminų, šalinti; sudaryti laiko tvarkaraštį ir vesti dienoraštį savo veikloms prisiminti, organizuoti ir planuoti; nustatyti kiekvienos užduoties laiko ribas (pradžios ir pabaigos laiką), atsižvelgiant į atlikimo terminus; tvarkyti savo laiką taip, kad viena veikla netrukdytų kitai, pvz., mokymasis - poilsiui, bendravimui su šeima; nustatyti, kaip švaistomas laikas, kai imamasi daug pastangų reikalaujančių užduočių.

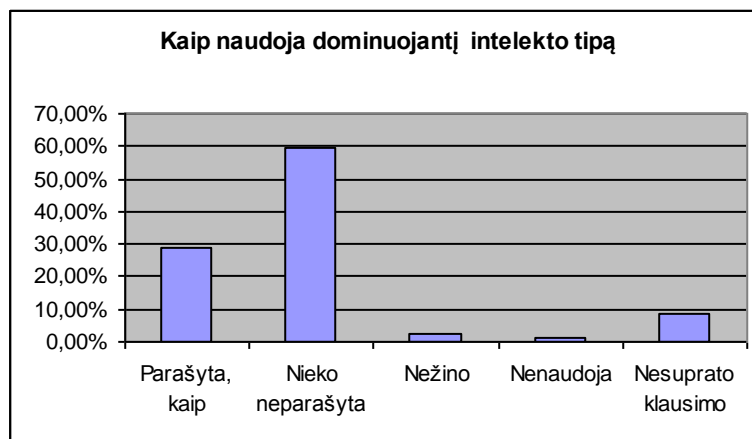
Laiko planavimas, mokėjimas jį paskirstyti siejasi su tuo, kaip asmuo organizuoja savo mokymąsi, su jo mokymosi būdu.

Aiškinantis mokymosi ypatumus, t.y., ar andragogai žino savo mokymosi stilių, atsakymai optimistiški. 44% apklaustųjų teigia, kad mokymosi stilių *gerai žino*, 40% - *žino*. Tačiau kiekybinis atsakymas neleidžia nustatyti, kaip efektyviai mokymosi stiliai naudojami konkrečiame mokymo ir mokymosi procese.

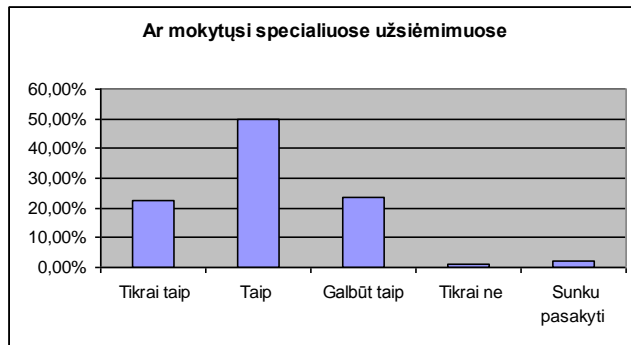
Pav. 4. Mokymosi stiliaus žinojimas

Tai patvirtina atviro klausimo *Kaip mokydami naudojate dominuojančio jūsų intelekto tipo privalumus?* atsakymo duomenys. Ryški tendencija, kad šis svarbus mokymosi mokytis veiksnys išnaudojamas nepakankamai: į klausimą neatsakė net 60 % respondentų, 3 % - nežino arba nenaudoja, o 8% atsakymų rodo, kad klausimas nesuprastas („tiesiogiai naudoju“, „tvarkingai“, „nereikia eiti į biblioteką“). Kaip konkrečiai mokydami panaudoja jiems būdingus daugiasluoksnio intelekto tipus aprašė tik 30 % andragogų.

Pav.5. Dominuojančio intelekto tipo naudojimas

Išsakydami lūkesčius andragogai parodė suprantą mokymosi mokytis kompetencijos plėtojimo svarbą. 73% respondentų, turėdami galimybę, dalyvautų specialiuose mokymosi mokytis užsiėmimuose, 24% mano, kad *galbūt* dalyvautų. Tokiuose mokymuose nedalyvautų tik 1%. Anketos pildymo metu nuomonės neturėjo 2% respondentų.

Pav. 6. Mokymosi mokytis poreikis

Esant galimybei mokytis mokymosi technikų, andragogai norėtų lavinti atmintį (51 pasirinkimas), išmokyti informacijos įsiminimo ar atgaminimo metodų (37 pasirinkimai), stiprinti informacijos analizavimo įgūdžius (35 pasirinkimai) ir išmokyti atsipalaiduoti (27 pasirinkimai). Išskirtieji prioritetai atitinka andragogų mokymosi mokytis kompetencijos suvokimą, kad mokėjimas mokytis yra gebėjimas efektyviai rinkti, apdoroti, išsaugoti, atgaminti ir panaudoti informaciją bei sustiprina supratimą apie specifinius dalykus (strategijas), kurias galima naudoti efektyviam mokymuisi.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad andragogai suvokia mokymosi mokytis gebėjimų svarbą tobulinimosi kontekste. Reflekyviai vertindami sudedamąsias kompetencijos dalis, andragogai atskleidžia gebėjimą pažinti savo kaip asmenybės stipriąsias ir silpnąsias puses. Andragogikos ekspertų teigimu, mokančiojo asmens „refleksijos įgūdžiai yra ypatingai svarbūs kaip esminė asmeninio ir profesinio augimo sąlyga“ (Andragogas praktikas, 2003:28). Tyrimo rezultatai rodo, kad andragogai turi visus gebėjimus, sudarančius mokymosi mokytis kompetencijos visumą. Mokymosi mokytis kompetenciją ir didžiąją dalį gebėjimų andragogai įsivertina aukštai, todėl galima manyti, kad ši kompetencija yra viena iš andragogo stiprybių. Remiantis tyrimo duomenimis taip pat galima įvardinti gebėjimų sritis, kurias andragogai, siekdami tapti autentiškais nuolatinio mokymosi dalyviais ir savo srities profesionalumo lyderiais, galėtų ir turėtų tobulinti.

Išvados

1. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė atskleidė, kad mokymosi mokytis kompetencija yra reikšminga andragogo tobulinimosi charakteristika. Mokėjimas mokytis gali padėti suaugusiųjų

mokytojui veiksmingiau įsisavinti naujus įgūdžius, reikalingus naujiems andragogo uždaviniams (konsultuoti, padėti, skatinti) įgyvendinti, priimti švietimo srities naujoves, kurių diegimas paskatintų permainas ir naujoves suaugusių mokymesi. Mokėjimas mokytis gali būti viena iš sėkmingo asmeninio ir profesinio tobulėjimo sąlygų, jei andragogas refleksyviai suvoks visus savo gebėjimus ir juos maksimaliai panaudos mokydamasis.

2. Empyrinio tyrimo rezultatai rodo, kad andragogai aukštai vertina savo mokymosi mokytis kompetenciją. Tai rodo jų pasitikėjimą savimi, siejant jį su mokymosi motyvacija, žinių pritaikymu. Mokymosi motyvaciją andragogai išskiria kaip jų stipriausią mokymosi mokytis gebėjimą.
3. Tyrimo duomenys išryškino andragogų mokymosi mokytis kompetencijos suvokimą. Mokėjimą mokytis andragogai suvokia kaip gebėjimą efektyviai rinkti, apdoroti, išsaugoti, atgaminti ir panaudoti informaciją, planuoti savo veiklą ir įgytas žinias bei įgūdžius panaudoti kitoje veikloje. Mokėjimas mokytis sustiprina supratimą apie specifinius dalykus (strategijas), kuriuos galima naudoti efektyviam mokymuisi, supratimą, kaip motyvuoti pačiam save ir įgyti pasitikėjimą savo sėkme.
4. Atliktas tyrimas atskleidė labiausiai tobulintinus laiko valdymo gebėjimus: sukurti strategijas kliūtims, kurios trukdo laikytis terminų, šalinti; sudaryti laiko tvarkaraštį ir vesti dienoraštį savo veikloms prisiminti, organizuoti ir planuoti; nustatyti kiekvienos užduoties laiko ribas, atsižvelgiant į atlikimo terminus; tvarkyti savo laiką taip, kad viena veikla netrukdytų kitai; nustatyti, kaip švaistomas laikas, imantis daug pastangų reikalaujančių užduočių.
5. Suprasdami mokymosi mokytis aktualumą ir reikšmę mokymosi rezultatams, andragogai išreiškia norą tobulinti mokymosi mokytis kompetenciją specialiuose mokymuose. Prioritetinėmis mokymosi technikų gilinimo sritimis suaugusiųjų mokytojai išskiria atminties lavinimą, veiksmingų informacijos įsiminimo ar atgaminimo būdų įgijimą, informacijos analizavimo įgūdžių stiprinimą ir atsipalaidavimo technikų įsisavinimą.

Literatūra

1. *Andragogas – praktikas*. Savarankiško mokymosi gidas (2003). Sudaryt. A.M.Juozaitis, R.Juozaitienė. Vilnius, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija.
2. Cranton P. (2006). *Understanding and Promoting Transformative Learning*. A Guide for Educators of Adults. 2nd ed. San Francisco: Jossey – Bass.

3. Europos Komisijos komunikatas *Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevėlu* (2006). Europos Bendrijų komisija. Interaktyvus, www.eur-lex.europa.eu [žiūrėta 2011-04-21]
4. European Commission. *Reports on implementation of Education&Training work programme*. Interaktyvus, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/nationalreport_en.html [žiūrėta 2011-04-21]
5. Jucevičienė P., Stanikūnienė B. (2003). *Universiteto dėstytojo edukacinė kompetencija mokymosi paradigmos kontekste*//Socialiniai mokslai, Nr.1, p.24- 29.
6. Juozaitis A.M. (2005). *Besimokantieji suaugusieji. Prieš einant į suaugusiųjų auditoriją*. Vilnius, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija.
7. Juozaitis A.M. (2008). *Andragogų praktikų neformaliojo mokymosi modelis*. Vilnius, Inter Se.
8. Kamp D. (2007) *The Exellent Trainer. Putting NLP to Work*. Jaico Publishing House.
9. *Key competences for adult learning professionals*. (2010). Contribution to the development of a reference framework of key competences for adult learning professionals. Final report. Zoetermeer.
10. Knowles M.S., Holton E.F., Swanson R.A. (2007). *Suaugęs besimokantysis: klasikinis požiūris į suaugusiųjų švietimą*. Vilnius, Danielius.
11. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas* (2001). Vilnius, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
12. Rogers C.R.(1969). *Freedom to Learn*. Columbus, Onio:Charles E. Merrill Publishing Co.
13. Siebert H.(2007). *Teorijos ir praktikos sąveika*. Vilnius, Kronta.
14. *Suaugusiųjų švietimas Europoje: tendencijos ir problematika* (2006). Vilnius: Danielius.
15. Tough (1971). *The Adult's Learning Projects: A fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education.
16. Zuzevičiūtė V., Teresevičienė M. (2008). *Suaugusiųjų mokymas. Andragoginės veiklos perspektyva*. Mokslo studija. Kaunas, Vytauto Didžiojo universitetas.

Summary

Vilija Lukošūnienė, Marijona Barkauskaitė

EXPRESSION OF LEARNING TO LEARN COMPETENCE OF ADULT EDUCATORS

The article examines the topic of learning abilities of adult educators: it reviews the importance of learning to learn competence for improvement of professionalism of adult educators providing the findings of survey of expression of learning to learn competence of adult educators. Survey shows how adult educators value the range of skills comprising the entirety of learning to learn competence and how they express the motivation to deepen the competence of learning to learn.

Analysis of literature and documents reveals that learning to learn competence is important characteristic of perfection of adult educators. Learning to learn can help adult educator more effectively master new skills necessary for implementing new objectives (consulting, coaching, empowering) for accepting novelties of education system implementation of which can stimulate changes in adult education. Learning to learn can be one of conditions for successful improvement of professional development under condition that the adult educator will reflectively understand his/her abilities and will utilise them for learning.

Results of empirical analysis show that adult educators value their learning to learn competence high. It shows their self-confidence associating it with learning motivation and application of knowledge.

Ability to learn adult educators associate with ability to collect, process, memorise and recall effectively information with ability to plan activities and to use knowledge and skills for different activities. Ability to learn reinforces understanding about specific things (strategies) which can be applied for effective learning, for understanding how to self motivate and for gaining confidence in success.

Survey shows time management skills which should be mostly developed which were presented in survey by statements: I am able to carry out the strategies I set out to do in order to change whatever has prevented me from meeting my deadlines; I am able to use my timetable (diary) to remember, organize and plan my activities; I am able to develop and produce timelines to indentify when each task begins and ends and take into account their deadlines; I am able to organize my time so I can do what I want without interferences: when I finish studying I can relax without think of my studies; when I'm studying I don't want my family to interrupt me; I am able to determinate how I waste time when I tackle tasks that do not motivate me or demand a lot of effort in order to find ways to get through them.

Understanding topicality of learning to learn for results of learning adult educators expressed wish to increase their learning to learn competence in special courses. As the priority topics for learning skills development they mention development of memory, methods of effective memorising and recalling information, information analysis skills and techniques of relaxation.

KEY WORDS: *life-long learning, learning to learn competence, adult educator.*

Vilniaus pedagoginis universitetas

Įteikta 2011 m. birželio mėn.

Išspausdinta leidinyje „Andragogika. Mokslo darbai“, 2011/2, p. 99-111